

JULJUSZ SŁOWACKI:

KRÁL DUCH

Ukázka překladu

A DOLFA ČERNÉHO

PRVÉ RAPSODIE ZPĚV PRVÝ

(Ofisk ze Slovanského Přehledu roč. XIX.)

**INSTYTUT
BADANÍ LITERACKICH PAN
BIBLIOTÉKA
00 330 Warszawa, ul. Nowy Świat 72
Tel. 22-62-63**

V PRAZE 1927

Nákladem vlastním. — Tiskem „Pokroku“ v Praze, Revoluční 6.

BRAMA DO

1900

23.946

Juliusz Słowacki: Král Duch.

V den, kdy vyjde toto číslo Slovanského Přehledu, převezeny budou v Paříži ostatky Julia Słowackého z hrobu na Montmartru, v němž odpočívaly od 5. dubna r. 1849,¹⁾ do kostela Nanebevstoupení a potom do paláce polského vyslanectví, 16. června budou v Cherbourgu naloženy na palubu polského parníku »Wilja«, jímž nastoupí plavbu do vlasti. Dne 21. června připlují do Gdanska, odtud viselským parníkem přibudou 26. června do Varšavy a 29. června budou v Krakově uloženy ve hrobce wawelské katedrály vedle sarkofágu s ostatky Mickiewiczovými.

K tomuto památnému momentu, kdy ostatky velkého básníka vrátí se do osvobozené vlasti, podáváme ukázkou z »Krále Ducha«, velkolepého torsa z třetího, posledního tvůrčího období Julia Słowackého (1842—1849),

Juliusz Słowacki.

kdy básník vlivem nauky Ondřeje Towiańskiego dospěl na vrchol svého mysticismu, žil více duchem než tělem a byl všecek proniknut přesvědčením o svém zvláštním, božském poslání, jehož prvním vyjádřením byl již »Anelli« z období druhého (1831—1842).

»Král Duch« byl myšlen jako řada rapsodií o různých vtěleních a proměnách vůdčího Ducha polského za celou historii národa až do Julia Słowackého, v nějž se ořísny Duch ten převtělil, aby jím dokonal poslání Bohem uložené. Za života básníkovy vyšla (r. 1846) jen první rapsodie o 3 písních (zpěvech), jediná to také ukončená rapsodie celého díla. Vše ostatní zůstalo v rukopisech, ve zlomcích různých redakcí, a z tohoto chaosu nádherných fragmentů a náběhů po prvé vydal další

čtyři rapsodie (II.—V.) prof. A. Małecki v posmrtném vydání spisů J. Słowackého (Pisma pośmierne J. Słowackiego, Lwów 1866). Uspořádání prof. Małeckého podrželo v základě platnost až do nynějška, neboť i pozdější hlavní badatel tvorby Julia Słowackého, prof. Gubrynowicz, zachoval ve svém kritickém vydání Krále Ducha (Dzieła Juliusza Słowackiego, tom IV., Lwów 1909) základní plán Małeckého, liše se od něho jen v podrobnostech.

¹⁾ Słowacki zemřel 3. dub. 1849. O sklonku jeho života dojemně píše Fr. Kvapil v I. roč. Slovan. Přehledu str. 357—364 v krásné vzpomínce »U hrobu Julia Słowackého«. Vzpomínku tu nyní R. Zawiliński přeložil do polštiny a uveřejnil v krakovské »Nové Reformě« č. 125 (3. VI. 27) — 128.

Dílo Słowackého, viděné a zachycované na výšinách fantazie, není snadné ke čtení ani k porozumění, a ovšem ani ne k překládání. Fr. Kvapil nikoli nepřipadně je přirovnává k Apokalypse. Básník sám to cítil a vyjádřil v kratičkém úvodu ke II. rapsodii, v němž naznačil, že »určitější těch věcí vypovědění bylo mu dosud zabráněno«, ježto se bojí Boha, a v němž na konec takto pravdivě a přiléhavě charakterisoval své dílo: »Trud pocitíš, čta tuto báseň, duchu čtenářův, a bude ti podstoupiti boj s duchem básníkovým... Jsi-li leniv — odhodíš dílo; ale ocneš se v zakletí pravdy, která ti nedovolí pokračovati na cestě vědění.«

O vyklad a rozbor »Krále Ducha« pokoušeli se mnozí literární historikové polští a mnozí se jím budou zabývat i v budoucnosti. Jasným proniknutím při vši své stručnosti stále ještě vyniká rozbor prof. Marjana Zdziechowského ve spisech »Messyanizm i Słowianofil« a »Byron i jego wiek«,²⁾ z něhož úvodem k četbě následující ukázky předeseíláme tento krátký výtah: »Král Duch« není výrazem básnickovy filosofie, nýbrž nejsubjektivnějším jeho dílem, zповědí z nejdražších jeho snění.³⁾ V díle tom mystický vůdce polských dějin vtěluje se nejprve v krále (knížete) Popela z mystické doby polské historie, s nímž se básník ztotožňuje a o němž mluví jako sám o sobě. Původ svůj odvozuje od Éra Armeniova, jímž nahlédl do tajemství záhrobního, které jej naplnilo touhami nadpozemskými a učinilo mu život pozemský nudným. I proklínal trápící jej přítomnost a záviděl mrtvým, páleným na hranici (nebo na lodi, pouštěné po řece). Zoufalství z toho naplňovalo jej nenávistí k lidem, již mohl popustiti uzdu, když při obraně hranic v čele houfů krále Lecha s rozkoší potíral nepřátelské voje, pohlížeje na ně jako na »les k vykácení«. Zvolen za krále po smrti Lechově, počal si svoji zlobu vylévat na vlastním národu, ač věděl, že marně by se snažil přiblížiti jej svým nenasytným, nekonečným touhám. V zoufalství rozhodl se přinutiti svými ukrutnostmi Boha, aby vystoupil ze svého mlčení a přerušil jednotvárný řetěz událostí třeba zázrakem. Při tom mínil učiniti svůj národ nástrojem k uskutečnění zlaté doby člověčenstva, dostati jej v kraj ideálu po mostě ukrutností, které měly národ zoceliti a učiniti jej schopným k přijetí myšlenky boží, která musila konečně sestoupiti na svět, pohnuta Popelovými zločiny. To se konečně stává: Popel klesá poražen hůvem zraku božího, jež spatřil v kometě — a umíraje vykládá národu své poslání, vyznává, že byl jeho bičem, aby jej popohnal ku prahům ideálu. Učinil ze svého národa rytíře tvrdé, povznesl jeho ducha, který pohrdá smrtí, aby Polsko (skála vůči bolesti — a tvrdé a necitelné na krev) vyšlo vítězně z odvěkých zápasů. Král Duch po ukončení života Popelova odešel do světa duchů, aby trpěl za svá provinění a tím se přizpůsoboval ku přijetí nových tvarů, nových vtělení, v nichž by národ vedl dále k velkým jeho cílům.

Týž Král Duch, který se v Popelu projevoval ukrutností, zjevil se v zachovaných zlomcích IV. rapsodie v podobě Mečislava I. a doplňoval Popela jinou, světlou stránkou ducha básnickova, kterou Słowacki před tím již zachytil v Anhellim.⁴⁾ Snílkovi Mečislavovi, který touží po tajemně

²⁾ Tohoto spisu díl II., str. 509—515. (Krakov 1897.)

³⁾ Však jeden z pozdějších vynikajících vykladačů »Krále Ducha«, dr. J. Kleiner (který však se na dílo dívá jako na cyklickou báseň historickou a filosofickou), nazývá je »metempsychickou autobiografií«.

⁴⁾ Působení a střídání těch dvou stránek ducha v dějinách vyslovil básník verši dole uvedeného prvního zpěvu I. rapsodie: »... A já ti dám dvě duchů: ten vpravo zlatý, andělského vzhledu, ten vlevo z krve, z víchřice a vzruchu.«

milence, spařené kdysi dávno před příchodem na svět, posílá Bůh českou kněžnu Doubravku, která novou věrou zbavuje jeho srdce žalu, úzkosti a stesku. Bylo mu sice projiti těžkými zkouškami: se všech stran útočili nepřátelé a odníмали mu kusy země — ale v prorockých snech viděl sebe i svoji choť anděli, vedoucími národy k slunci.

»Král Duch«, končí Zdziechowski, »jehož zvěstovatelem byl Anhell, jest nejsilnějším, jaký známe, výrazem toho individualismu, který v poesii Byronově slavil svůj první světový triumf. Pocit vlastní vyvýšenosti, odpor ke skutečnému životu, záliba ve výtvorech fantasie neznašící mezi, nezkrocený pud k přetváření celého světa podle jejich vzoru — nikdy a nikde nebyly vyjádřeny s takovou silou.«

Mnoho bylo psáno o tom, v které postavy Słowacki vtěloval nebo minil vtělovati Krále Ducha. Kromě Popela a Mečislava je to Piast (v rapsodii III.) a Boleslav Smělý (v rapsodii V.), různí badatelé ještě uvádějí Michala Twerského, Jagiella, sv. Stanislava, Mickiewiczze. Básník sám načrtl si plán, který však se jeví jen zlomkem plánu, prvním, nedokončeným jeho náčrtkem, provedeným potom v rapsodii I. a IV. Uvádíme z něho první odstavec, provedený později v I. zpěvu první rapsodie, jehož překlad podáváme (druhý odstavec kryje se s druhým zpěvem a třetí s třetím zpěvem té rapsodie): »Básník popisuje příchod slovanského ducha od Anmenie — objevení se jeho v rodě a království Popelově — jeho boj s přibylým duchem Lecliovým — obyčie slovenské — pohřby od Skytů přijaté a obyčie pálení mrtvých v lodí, zachovávaný na ostrovech volžských. — Maluje vznik křidel, užlvaných slovanským husarstvem. — Mluví konečně jakožto Popel o svém uvěznění — a o tom, jak byl vyproštěn z řetězů pannou Vandou.«

A ještě ze zlomku předmluvy, kterou chtěl básník Králi Duchu předslati, uvádíme poslední slova, podle nichž mělo toto epos býti »svědectvím duchového života u nás (v Polsku), kteří utištění a podzemním pramenům podobní — ozýváme se neustálou podzemní, jako podhřobní hudbou — a duchům podobní z rukou do rukou podáváme si lampu života.«

Nyní si Poláci budou tuto lampu podávati nad zemí, ve svobodném Polsku, do něhož se z vyhnanství vracejí tělesné ostatky básníka »Krále Ducha«, Słowackého, který sám se cítil jediním ze vtělení tohoto Ducha. V koho se převtělil od té doby, nebo v koho se převtělil v budoucnosti? Ať v kohokoliv, kéž není již třeba, aby to byl duch popelovský, kéž není již třeba nové krve. Duch národa polského dosti byl již zocelován krutostí dějin — ať nyní pevný a utužený může se klidně bráti cestou k jasným metám, k nimž směřoval Král Duch v Słowackém Anhellim...

Vracejícimi se popelu básníkovu vzdáváme hold touto ukázkou českého překladu jeho velikolepého, žel, že nedokončeného díla.

Král Duch.

První rapsodie píseň I.

*Svá utrpení, muky v srdce skrytu
a stále boje se satanů radou,
i zbraně jasné, slunečnost jich štítů,
a jámy, hadi vyplněné zradou,
teď povím, plně soudy věčných mytů,
jež na mne dnes své těžké brimě kladou,
bych věci zpíval minulosti vzaté
i velké duchů svatých boje svaté.*

Já, Armeniův Er¹⁾, na dříví kupě
jsem mrtev ležel... V nebes blyškvavici
se Kavkaz, hromů stálým hlasem supě,
ozýval v echa z temných krajů zničí.
Zčernalo nebe... ale v blesků tlupě
zas plálo, satanů jak sídlo stkvíci,
A já, vše na mně v blescích záře vzňatá,
tu ležel. Výzbroj moje všecka zlatá.

A duch, jenž neprch z umrlého těla,
měl hrdost jakousi, že leží v klidu.
A nad ním země v pohybu jen hřměla
a duše rytířů se nesly z vidu. —
Tři vidma hranici mou vznítit chtěla,
já čekal, hrom až třeskne, postrach lidu;
tak byl jsem jist, až uslyším tu ránu,
v tu blesku zář jak duch že z mrtvých vstanu.

Již přiblížily strašné kouzelnice
klest v ohni, peluň, suché listi stromů,
a moje bledě ozářivše lice
své chmurně runy s vřeskem pěly k tomu —
když v tom tři blesky k nim se klikatice,
tři sirné rány zasáhly je hromu.
Tak zdrtil je ten oheň rozlícený,
že mním, ne mrtvy jsou — v nic obráceny.

V té chvíli duše ze mne vystoupila
a o své tělo ne již ustarána,
neplačíc marně pro tělo, v němž žila,
jen odevzdána soudům svého Pána —
šla, aby z Lethy, Styxu, Nēmnu pila,
jmen zapomnit, jež věcem lidským dána,
šla teď: a vědi jenom v nebe vzatí,
čim citu moc — čim, když se pamět ztratí!

Tam, duše zářivé jak brilianty
kde dobrovolně volily své losy,
moc, unavená během Atalanty,
teď štěstí pokory jen žádá a prosí...
Orfeus mezi ptáky muzikanty
šel umdlený teď s chorým srdcem, bosý;
i sním, jak místo hledat zpěvu zřídla
teď skládat, rozpinat svá bude křídla

A Odyseus v oráče se mění,
by odpočal si po své bludné pouti. —
Tak znaveným Bůh dává odpuštění!
A oddech, když dal z mrtvých procitnouti!
Ať nezoufá, kdo zemdlen práci denní,

¹⁾ Viz u Platona tajuplnou zprávu o Eru Armeniově na konci díla »Stát«. (Poznámka básníková.) — V tomto Platonově dialogu se uvádí vypravování Era Armeniova, který »zahynul kdysi v boji; a když po desíti dnech byly sbírány mrtvoly již porušené, byl nalezen neporušen o donesen domů; měl býti pohřben a tu dvanáctého dne, když už ležel na hranici, ožil a oživnuv vypravoval, co na onom světě uviděl«. Viz Peroutkův a Novotného překlad Platonovy »Ústavy« (Státu), u Laichtera v Praze 1921, str. 369—377. (Pozn. překladatelova.)

že zář mu, oheň musí uhasnouti,
ať nemyslí, že jaký dar či víněk
je dražší pro ducha než odpočinek...

Já, jemuž vlastní mladé tělo ódou
a harmonií jest, jsem nechtěl změny.
I smuten nad Lethy jsem used vodou,
ne ústa — rány myl, že zkrvaveny.
Již odtud nikdy nad tělesnou škodou
Duch neplakal můj, z těla vyslečený;
ni příčiny si nebral k tomu nově,
by otvíral těch ran rty purpurové.

Však přikládaje k ranám z Lethy vodu,
by paměti svých bolestí se zbyly,
Duch můj ne jednu paměti vzal škodu,
ne jeden ztratil snů svých obraz milý.
Ružový řeckých zori mir a shodu
mu Duchové v ráz rukou zaclonili
a ukázali — svět jak předaleký —
Ji, milovanou odtud na vše věky!

Ni hvězdiče, jež planou v hloubce moří
a ve svém světle barvy duhy snoubí,
v žaláři pod vlnami hvězdy tvoří
tak zářivé, že stvůře mořských hloubí,
delfinu šupiny v jich světle shoří,
že těch jak upír zdroje mají zhouby
(když nad nimi plout nesmí v dál, jen stranou —
pro mocnou záři, již ty hvězdy planou) —

ni hvězdiče ty přetajemnou záři
tak neomračí mořské prvoplody,
jak krása, již jsem poznal tváři v tváři
z mlh řeky Lethy, zapomnění vody.
Druž nad ni duchů slaviči v mlh sláři,
a pod ni — jak by zlaté dolů schody
v svět daleký a zamlžený vedly
ku květům jasným v temném stínu jedli.

Z těch luk a hvozdů jak by vitr ranni
zval písni kamsi do blažené země:
já šel... ač numidské mne šápy rani...
ne jist, zda smrt či život kyne jemně?
Zda skelný oblak na svět Iris pani
to snáší? Duhy nad nivami země
snad tolik barev, tolik slunci mají,
že na světlech Ji nesou ponad kraji?

V tis lesů za ni jít já neměl za tíž...
a harfy větrů zněly rozzpívané:
»Ji dobře poznej, neb ji ukrátce ztratiš,
sny dobrými jak duchy malované;
ten život — žitím tisícerym splatiš...
a vždy si v prsou stiskneš srdce zdrané
tou jednou ranou, jež se krví pěni,
tou jednou smutnou ranou — že Ji není!

Dáme ti slávu — ta však se ti zhnusí,
dáme ti srdce — to ti zpustne v těle.

Tak bude, ret tvůj že se rouhat zkusi
naději v Boha nestoudně a směle.«
Já na to dim: Můj zrak se zjasnit musí
úst jejich rubinem, jenž zář kol stele —
a nedbám na nic, co mne dále čeká,
ať život ducha, boť ať pro člověka.

V girlandu spletu muky své a tíže
jak člověk, který za tisíce cítí;
tou girlandou jak světa hrdě kníže
se korunovat chci jak věncem z kvítí,
byť hadi duchové šli na mne blíže,
byť svět šel se mnou v boj neb otrávití
mne chtěl, věst v ohně plápolání...
Byť v peklo vedla mne — já půjdu za ni!»

To zaklnutí pomním z úst jak letí —
a duch jak zakřikl mne: »Královna to!«
A celé duše moji vnebevzeťi
v tom kleslo . . . Jasnost nová hned však na to
mi vzplála, v ní jak v diamantu vzněti
zřím zjev . . . Je dcerou Sl o v a krása tato,
toť paní lidu kdes, kde sever ztmělý —
jak judejšti kdys proroci ji zřeli . . .

Letící slunce nad čelem svým měla
a měsíc stříbrný svou patou hnětla;
šla nad lesy i dolem přeletěla,
nad chatou komety jak zárná metla;
v kruh stále objímá ji duha skvělá;
girlandy v slunci jak by z květů pletla,
a ve vzduch házela a v cesty ptáků
jasminu perly, korále též máku.

Zdál celý blankyt se jak v usmívání,
pln zlatých jazyků, jak vlna zase,
jak atlas, měnící se bez ustání
a hvězdné vzory vzněcující v jase —
tak nebe za Ni, od půlnočních plání
hvězdami svými pobleskujíc v kráse,
rozličným hvězdám dalo zlatoskvělým
se zjevit, ohněm zoře uzardělym.

A čeho nezmohla ni Lethy voda,
to Ona zjevením svým dokázala:
že k novým vzletům odvahy si dodá
má duše . . . aby znova vzplápolala.
Jak poprv zmožla tělo, červ jež zhlodá,
že věrným stínem svým je odtud zvala,
teď povím: Já, Er poražený hromem,
se u plotu kdes za vesnickým domem

teď budim. — Strašná nade mnou tu žena
svě čarodějské zpívala si runy:
»Tvá vlast« — tak vřestěla — »je zavražděna,
já zbyla jediná . . . Ty místo struny
měls život můj. — Popelům zaházena,
peluni, prachem oplodněna v luny
jsem svitu zrodila tě za mstitele!
Syn popelů máš jméno P o p e l v čele . . .

Jsi samotěn, však vlastnosti tvých dědů
tě naplní . . . a já ti dám dvě duchu:
ten vpravo zlatý, andělského vzhledu,
ten vlevo z krve, z vichřice a vzruchu;
ti dva . . . ty třetí . . . já jak hrom tě vedu
a ženu k pomstě.« Řkouc to v chladném vzduchu
mnou v plenkách trásla nad hlavou a v tresku
mnou, děckem, házela jak jiskrou blesku.

Já nevzrost ještě, a mou krmi hadi
již byla pomsta, učitelkou zrada.
Byvalc často: kdosi vlas mi hladí
a v snu jak anděl slova v sluch mi ukládá;
když procitnu — jen list se ke mně řadí
a jako zlatý prelud vstává — padá —
Však časem na mou hrud se mračno snese,
dlaň chví se, a nůz sám v ni zablyskne se.

Ó, první ducha mého bouře ranní,
jak strašně v paměti mé budíte se!
Zřím strašnou krev tu, blesků křížování,
v němž duch můj jako holub výš se nese —
a nejednou, když temným krajem, pláni
jdu samotěn, cos jako stesk mnou třese,
že vlastní vnitřnosti bych rval si z těla,
neb bolest zdál, by smilování měla.

Já k hvězdic mořských tajemnému svitu
bych přirovnal zjev lidu, každodenní
jenž život v chatách žil, prost zášti citu,
měl nápoj z jabloni, v jich stínu dleni
a vlastní krále domácího bytu.
Podivné jakés Lechů pokoleni,
majících v sobě celé Polsky Slovo —
prut čarouný i kouzlo Mojžišovo.

Vim nyní, jak že pod zemi duch vidí . . .
Div často uzříš ten i v šlepci, z hladu
jenž zebra, pes jež na vsi nenávidí,
když duchové — jak jeřábů houť — v stádu
jdou za ním, jenž jen světa posměch klidí —
však sedláček jej tuší králem hadů
a ví, že v očích, které umrtvěly,
svět duchů obráží se duhou skvělý.

Ty oči, rukou boží zacloněné,
jdou časem pod zemi žil zlatých sledem,
až temné kurhany zří otevřené,
jak slunce kdyby plálo země středem.
(Je zlato na zrak lidský rozrušené!)
Prach lidský v mohyly té nitru šedém
zas v člověči se skládá tvar a vstává
zas na nohy — a v prach se rozpadává.

To zří ty oči v tom, co dav se směje,
a za tím jdou, co táhne v stínu čela . . .
Ta Moudrost, jež zná všeho sváta děje,
jež z perel jmelí kdysi věnec měla,
trůn s králem dělí neb se při něm skvěje
v kruh zárný upírů se uzavřela —

to není kouzelnice v prázdné hluši,
toť Moudrost, lékařka jest chorob duši.

Nuž vůkol — visky z kalin ozdobené
jsou věnci, roky zasvěcené duchům,
mohyly, známé kozám, jež hoch žene,
a stáda, divící se ptačím vzruchům...
Mohyly dávné, dávnou zapomněné,
vydané mlhám, vichrům, dešťům, suchům,
odřené z drnů...

Jen časem obyčej tu jakýs dávný
indický jako upír zlatý vstává
těch ve hvozdech. — Když rytíř umře slavný,
lid jako Hektora jej pochovává:
zabijí dvanáct koní neúnavný
blíž lesa, večer za mlh narovnává
hranici s parohů a lebek zdobou,
vše mění v žár, v sloup purpurný tou dobou.

Tu věštcí zjevují se, kouzelnici
a prorokují příští temné časy.
Co v písni tvoří, hned i zřítelnici
se zjeví, přivedeno na svět ďasy.
Věk každý oltáře měl pravdy stkvíci,
čest ducha, jeho kněží prudké hlasy,
jež svými soudy předcházely boží
tu kříží pro těla... anebo noží.

Je žehlo velké k tělu pohrdání,
duch opájel je Bacchova jak štáva.
Druidů mohyla teď mnohá v pláni
(keť růžový již zarůstá i tráva,
šip sluneční když pronikne ji skráni,
lesk zory dýmavý v ni pronikává),
když v brány vejdeš žuly opatrný,
svá slunce zjeví ti: krev, rudé skvrny. —

A ty přec od nich neprcháš tich, němý?
A byť byl měsíc, nemáš hrůzy citu?
Ne, těžkými jak jeřáb perutěmi
ty zkoušíš nové dráhy po blankytu.
Balvanů plnou (kdysi rudých) zemí,
polními hlohy za měsíce svitu
vždy stříbrné se jakés stuhly snují,
a po nich myšlenky, sny poletují.

V takových chrámech — s vysokým Duch čelem —
já myslé, svět že nic se nepřemění,
klel na přítomnost, ja v ni trpítelem,
v balvanů čela kopal, do kameni:
»Pryč, balvany, v prach ducha před andělem!«
jsem křičel: »Jako jelen v vděšení
před ničící mou myslí v trysk se chraňte!
Těch hrobů kostry, zmizte nebo ustaňte!«

A nic! Svět vysmál se mi nemluvností
a během k slunci, jakým želvy chodí. —
Kdes nad štavnou luk jižních zelzností
(mne krajem, jenž mne zrodil, touha v ňdi)
lid jirak počínal si s mrtvol kosti:

ten nebožtíka tělo páčil v lodi,
již pouštěl v mlžnou dáli pohostinnou
i s drahou milenkou, ať spolu plynou . . .

Já, vyvražděných rodů syn, jenž chvátá
tou zemí neznám ještě praníkomu,
když uviděl jsem, kterak loď ta zlatá
se lepší zdá být pozemských všech domů,
jak plamen pod ní hučí, ohněm jata
jak praská otep klestu, listi k tomu
a na ty spící, ve snu rozkochané
jak vrhá záře rudě malované:

když to jsem zřel — a píseň slyšel děvy
(smutného hrobu slavíka, nic více),
jež dřevu zlatému té lodi jeví
se jako zářivý květ slunečnice,
a která z krajin záhrobních zpěv nový
již čerpala i světlo jako svíce . . .
již dechem — ohněm — zbavena již těla —
již mlhou — za světem — a ještě pěla: —

to vida, záviděl jsem kupci ctnému
(neb jakýs kupec plál to v klestu suchém) —
proč, nevím, chvíl jsem se, bych losu zlému
kdys nepropad, bych nezchud jednou duchem,
neztratil křidel světu ku zlatému,
jak lev bych nezdivočel citů vzruchem,
bych s hrůzou dábla nešel z žiti toho
jak duch . . . sám v černé lodi . . . bez nikoho . . .

I zděšen vrátil jsem se v hvozdý siné
a vkrátce stal se Lecha krále sluhou,
měl hrozný oči jsem a ruce činné,
cil věži u vrcholu byl mně vzpruhou —
však jedu vliři v srdce přenevinné,
msta, apoštolka má, mne vůli tuhou
s osudem nesvátíla, s lidmi, s časem,
a její hlas kdys nebyl lidským hlasem.

Kdykoliv poslouchal jsem její rady
(jež mému duchu přeosudná byla),
zřím, světem jít že mohu bez závady,
vše neviděná ruka odstranila.
Bled činnosť sily té jsem viděl vsady
a mnil, že skalni orlice to bílá
k mé slétá helmě . . . sedá na mém čele . . .
a drahu moji blesky bouře stele.

Já chtěl být vůdcem — dvojího hned vůdce
krev rozpálená v mozek bleskem letí.
Já stáda pásal, nikdy s nikým v pátce —
co spojil jsem se s duchy ze zástvěti,
jsem strašný tak, že komu chci být škůdce,
ať obrátím naň myšlenky jen vzněti,
ať očima jen bodnu — ocel ztrácí
i pancíř tvrdost — raněn hned se skácí.

I zčernal celý svět: a já, syn borů,
jsem hleděl jako na les k vykácení.

Z pod velkých přilbic upířích mne tvorů
bral děs. Král pravou ruku ve mne cení.
Již není cesty na další zas horu
a k dobytí již dalších cílů není.
V cedrovém hradu nad Gopla já vodou*)
jsem prvním z všech byl zlatým vojevodou.

Tu viz, jak strašné prostředky duch mívá,
co volí sobě hrozná za osidla!
Kdys z výpravy se vracím; kol se stmívá
a z rozmanitých blesků kreseb zřídla
zár deště vlasem rdí se oslívá;
v tom s rytíři zřím orlů zbitých křídla
kol ležet v také počtu nesmírnosti
jak na hřbitovech Germánů kdes kosti.

Jich pěti bylo zmoklé. Z pisku v chmuru
některé křídlo trčelo té míry,
že když jsem na kopí je zdvihl vzhůru,
tu dosáhlo jak velký upír širy
chocholu moji helmy do purpuru,
lenivě stojíc z močálu — jak širy
duch spící v bahně, vyvolaný z domu
kouzelnou runou za blesku a hromu.

A bylo tajemství v tom křídle spící
i ulidnost, že se ptám těch orlů, supů:
»Zdaž ve vichru jste byli blyskavici
tak spáleni, že nic nezbylo z trupů?
Či bili jste se o moc při měsíci,
táhnouce v bitvu zástup u zástupu? . . .
Zda o zdechlinu jste se bili v krvi?
Či o slávu jen, kdo z vás být má prvý?

Rci, jak bych nazval památné to pole,
dnes rudé všecko blesků od seslaných,
kde duchů výšin tolik dnes je dole,
kde tolik leží křidel polámaných!«
To řek jsem, v neštěstí jsa učen škole
slz litovatí, mohvl nepoznaných.
V tom vidím, rytířstvo jak křídla běže
a ukládá si je v týlu za pancéře.

Ten pohled nový, krásný . . . pozdní chvíle
blesk hromů všady . . . vojsko v temné dáti!
Zde každý člověk byl jak upír v síle
svých křidel, v pancířích, jež blyskotaly.
Vše strašné tak, že mráz mne přesel, v míle
že vzkřik jsem: »Sláva Bohu! — svět se vaří!
Má hrud jej první zdrčí rozlícená!
Já, duch! — vy za mnou, vojska okřídlená!«

To řka, jsem mokré křídlo, zřuvavěle
si připjal tak, že helmu přikrylo mi.
Já křídla bral, bych došel slávy skvělé —
a oni zdáli těmi perutěmi
dřív domů . . . Pohnutky, hle, různé, směle
tak řídí hmotu těla na té zemi!

*) Goplo, jezero v Poznaňsku.

*Jak různí orlí před pravdou zde pani
ač všichni jedním skřekem křičí na ni!*

*Tak vesele jsme domů odletěli,
strom, chaty mijejice v chvat a s chutí.
Rytíři moji před hradem se skvěli,
já všel jak černý anděl o peruti —
a karmazín, svět od krále jenž děli,
se rozlét hvězdou, květy v náhlém hnutí:
Král ukázal se v rubínovém lesku,
vzhled — žezlo jantarové pustil v třesku.*

*Zřím: laskavost jak úsměvná a vnadná,
vlaštovka sivá, dobrotivost tichá
jsou pryč... Tvář náhle mrtvolná a chladná
mne zamrazila, v mlčení že mnicha
jsem oči sklopil, patře v sebe, chladna.
Snad mého vítězství to náhlá pýcha
myšlenku nevyvedla tajně snici
a krále nebodla ji v zřitelnici?..*

*A on — má hledě na křídla, jich peři
(jež leskem vzplálo, který večer zrodil
a purpur trůnu okrvavil v šerí) —
zbled, žezlem na mne pokynuv, mne shodil.
Jsem jat. — Má černá, chmurná duše věří
již v radu: zachránit svůj žiti podíl,
co zástup zděšen ještě kolem trůnu,
meč tasit na krále a na korunu.*

*Však v bouři hněvu nesměl jsem se hromu
tak velikého činu odvážiti.
To raději ať velkému jak stromu
se hlava zachvěje a padne na pažití —
než temnou krev prolíti toho domu,
než meč svůj v nitro starce ponořiti
a vyjit na slunce, meč v stisku mladém,
jenž nezdál by se zbrani, ať hadem!*

*Mne jali... Pod zemi jsem ve žaláři,
sám ke kamenným příkut sloupům v chladu,
jak pavouk, dělník temna, v potu tváři
z myšlenek trapných, bezesných a v hladu
zde pásma předu... Prizrak přilby září
mně z temna, orlí křídla za ní vzadu
se tyčí v ohni, na náramenici
hle, Medus hlavy staté, bledé, spici.*

*Má duše silna, bohata, ač kleta,
a takou vládkyni se zdála kosti,
že stále echem duchového světa
řeč vedla, stále v jeho strašlivosti...
Z těch hlubin, kde tlum neviděných vzlétá
slov jasněrudých, svádí k ukrutnosti,
má duše strašnou sílu dýky brala
a tiše jako blesk ji vysílala.*

*Kdo mnil mne ztížit ve vězení hrobě
a ztlumit bouři ducha ten se mylil.
Hrom šel z mé duše — Lech jej slyšel v sobě*

a citil, že jsem hryz jej, k zemi chylil;
ač já jsem tajil jenom dech v té době
a žádné moci ducha nevysílil.
Já duchem říši duchu vládl temnou —
a ti jak sluhové mi byli se mnou.

Ó, vy, jimž nikdy se ni na vteřinu
tvář pravá nezjeví jich stážce tady,
jimž život patrným jen v chat je stínu,
jimž Bůh se noří v blankyt, v mračen hrady;
vám marnými jsou zjevy těchto činů —
i ducha tón a strašné bouře vpády,
mou píseň smutnou plnicí, jež zjevem
a tváří shoduje se s jiných zpěvem.

Kdys v půlnoci, kdy hněv mé plnil plíce,
kdy mnil jsem, stín že jakýs tu se bělá,
tam černý, nejasný se blíží více,
zas onde hvězda v letu pohleděla —
jsem královny zřel přespanilé lice,
již z rukou růžová šla záře střela
v prach mého žaláře i v pavučiny
a měnila ty ruce na rubíny.

V pletencích k nohám až jdou zlaté vlasy,
div neploužice dlažby po zeleni,
tu zakončeny jak dva zlaté klasy,
zářice kvítky drahých od kamení: —
ty květy, mniš, dva Osudy jsou asi,
jež z jasných prstěnců zří na stvoření
jak andělé dva, přichycení skrytě
k noh bělí, k vlnou jdoucí Amfitritě.

Ty květy z živých klenotů jak z báje
zřím v paměti své rysy přede všemi.
Vše ostatní jen mlha krvavá je,
že o ni snít mi nelze na té zemi.
Však záhyb šatů věčně v očích vlaje,
duchové paměti vždy vodí němi
ty nožky ke mně, květy s nimi jdoucí,
jak měsíců dvou duhy blíž se pnoucí.

A v doupěti já ze žulové kůry
skryt sedím... jako pekelný tlum duchů,
jichž barvy hnusné jeví světlo s hůry,
jak soubor údů, řetězů zde v puchu
a křídly zježen pekelné jak stůry
(zvěst o nichž došla k pozemskému sluchu
z úst bájí, svět že kdysi rodil draky,
oděné v peří, oheň, v kouře mraky)...

Já vzpomněv, že jsem kdysi sloužil králi
a zrazen byl, ač neni na mně viny,
dluh krve že mám u Lecha, jenž páli —
když královské zrak svit mi od divčiny,
jsem vzbouřen peruti zdvih, že se zdály
k ní sahat, okem zablýsk, všecek siný,
sil hněvu svého v takém rozzuření,
že spálit mohl jsem ji svém ve plameni.

My bédni duchové! Vždy tytéž sledy
nás pro háv vedou, k převlečení trety:
Klem svitici tu draž je Andromedy!
Tu na křídlech had jiný, strašný, kletý,
jenž na slunce se vrhá v knihách Eddy
a hvězdy, nebes lazurových květy,
svým sbírá ocasem, vše hltá spolem
v svůj chřtán a zas vše s ohněm chrlí kolem.

Tak na ni strašný, pekelný a v raku,
tim strašnějši, žeť nešťastny mé děje,
jsem vyjiskřil blesk půlnoční svých zraků,
vic ji v ten čas než svobody si přeje. —
Jak pomocný mně duch ten čistých zraků
otevřel dvěře (olej na veřeje
tich působil, by skřipot utlumily),
já nevím... mlhy vše mi zahalily.

Však on, ten Duch, sám nevěda, co činí,
nne slovem nestřeženým hnál vždy výše —
a ona, harty znalá nad mistryni,
z níž duchů nebeských van sladce dýše,
zas četla v jakés Sybilině skřini
(snad dcerou byuší ze Rimanů říše
kdys před věky), že koruny lesk s hlavy
ji orlů na komoních strhnou davy.

A dávný Sen ten ze druhého těla
tak jasně vyrhl své dávné tváře,
že otei řekla to; ten v chmuře čela
již čaroděje volal od oltáře,
snů vykladače. — Já se vrátil zcela...
sám orel s křídly — husary své, záře,
jsem v radách přived k hradu ve všem lesku
a sen tak zjevil v plné záři blesku...

To nešťastná mi pověděla Pani,
jak sama sobě dávala by vinu,
že snila v čas, kdy v křidel připínání
sen plnili jsme za lunny a stínu
i v ohni hromu. — Temných duchů přání
však, mocných vůdců lidských dcer i synů,
tak chtěla, na ni snů že padla zřídla —
řež na orly — a na mne orlí křídla.

Preložil Adolf Černý.

F

23.946

WYDAWCA

WYDAWCA

WYDAWCA

WYDAWCA

WYDAWCA

WYDAWCA

WYDAWCA

WYDAWCA

F

23.946